

VABILO NA NAROČBO.

Ko sklepamo XVI. letnik „Dom in Sveta“, se obračamo zopet do svojih sotrudnikov in naročnikov. Naša prva dolžnost je hvaležnost za obilo pomoč, katero smo našli tudi prošlo leto. Združena moč nas je držala na površju in nas je krepila, da smo napredovali vkljub vsem težkočam.

Težave, ki nam ovirajo delo, so iste, katere tlačijo ves naš narod. Mi živimo v dobi pobijajočih se idej. Plavamo sredi vrtinca, kateri nas meče zdaj na to, zdaj na ono stran. Narodna enotnost, ta prvi pogoj za harmonični razvoj velike književnosti, je raztrgana na kosce, ki se tepó v vihri nasprotnih tokov.

Razkosani po ozemlju niti v domovini ne moremo nastopati kot narod. To je ona mōra, ki leži nad našim književnim razvojem. Tistega enotnega, očarujočega navdušenja za veliki domovinski vzor nam manjka, katero je vedno rodilo umetniška dela največjega sloga. Materialna sila, ki je raztrgala našo domovino na kose, je oslabil tudi idealno skupnost naše kulture.

To drobljenje napreduje tembolj, čim več našega ljudstva je prisiljeno, iskati si kruha v daljnih krajih. Z vsakim poedincem, kateri zapušča rodni krov, gine tudi element, ki je poklican, da po svojih močeh sodeluje pri stavbi naše narodne omike. Skrb za lastni obstanek žene naše ljudi, da morajo pozabljati naše skupnosti. Tuj kruh, tuj svet, tuj jezik, tuja knjiga — to so nasprotniki, kateri v tihem, neprestanem boju toliko slabé naše naraščajoče moči, da ne dosežemo onih književnih uspehov, katere bi morali pokazati po naravnem razvoju.

In tudi mi, ki smo tu na rodni tleh zbrani, da skupno delujemo, smo vedno bolj ločeni po razliki mišljenja. Vse struje, ki so jih rodile duševne borbe velikih narodov, so zastopane med nami. Od naj-

omlednejšega idealizma do najrobatejšega materializma, od najgorečnejšega verstva do najbolj fanatičnega nasprotovanja pozitivnemu razodetju dobiš med Slovenci vse struje. Ker se na majhnem prostoru in v primeroma omejenem krogu bojujejo pri nas vsi ti boji, zato so tembolj vroči, zato so rane tem številnejše. Pojdite širom zemlje, in težko boste našli kod poldrugi milijon ljudi, kateri bi z lastno silo med seboj za razne ideje bojevali toliko borb, kakor mi Slovenci. — *oh!*

Gotovo je, da to cepi naše moči, in da nastaja vsled tega mnogo podjetij, katera v medsebojnem boju propadajo, zadušena, oslabiljena, uničena. A o tem se itak dovolj toži, in ne zdi se nam potrebno pevati žalostink, ker vemo, da nič ne pomagajo.

Pač pa moramo priznati, da v teh bojih raste tudi delavnost in je prispela pri nas do znatne višine. Tudi književnost je pridobila marsikakega delavca ravno vsled konkurence strank. Tako se je pomnožilo vsaj število, če se tudi ni zboljšala vselej kakovost.

Mi stojimo v sredi tega gibanja. Naša načela so trdna, neomajna, in ko se menjujejo nazori okoli nas, imamo vsaj mi stalno točko, na kateri sami varno stojimo in s katere imamo tudi dober razgled po celem slovstvu z gotovo perspektivo. Z zadoščenjem pa smemo tudi naglašati, da pretežna večina slovenskega naroda stoji na našem štališču, čuti, kakor mi čutimo, in misli z našimi nazori. A mi nimamo na svoji strani le največ občinstva, ampak s ponosom lahko rečemo, da stoji na našem krščanskem in slovanskem štališču tudi najkrepkejši in najzdravejši del našega naroda, kateri zdaj tvori naše ljudstvo in katerega potomstvo bo dalje gradilo na našem temelju, ko bodo že davno odmrli nezdravi izrastki!

Da, mi imamo zaupanje v bodočnost! Pri vsej svoji razcepljenosti vendar lahko nastopimo tudi s književnimi proizvodi med omikanimi narodi. Z lastnim trudom in z lastnimi žrtvami smo napredovali toliko, da smemo imeti zaupanje v svojo energijo.

S ponosom lahko rečemo, da danes vseh osem milijonov avstrijskih Nemcev nima takega leposlovnega in ilustriranega lista, kakor je naš „Dom in Svet“. Pred tremi desetletji so poizkusili s takim listom, a je propadel! Vsa njihova literarna moč se izrablja v političkih listih, a leposlovno in umetniško hrano morajo dobivati iz tuje, nemške države. Zakaj bi torej nam upadal pogum, dokler imamo take dokaze svoje tvorne duševne moči? Dokler pri „Dom in Svetu“ še napredujemo, ne bomo verjeli, da slovenski narod peša!

Mi sodimo vsako javno stvar po tem, ali je našemu narodu koristna ali ne. In zato imamo tudi za književnost trdno mero: Gojili bomo tudi nadalje vse, kar krepi moralno moč našega ljudstva, ker iz te izvira vsak napredek. Obsojali bomo pa vse, kar bi to silo v ljudstvu slabilo. Pri tem pa ne bomo tesnosrčni, kakor tudi doslej nismo bili. Prava estetika najde vsikdar dovolj prostora v tem širokem okvirju.

A zdaj je čas, da kaj povemo o svojem delovanju v prihodnjem letu. Ali naj začnemo z obljubami? Ali naj pričnemo naštevati od kraja? Ni treba, ker če vam zdaj vse povemo, vas pozneje iznenaditi ne moremo! Le smer bodočega letnika, katero imamo jasno pred seboj, hočemo označiti.

Objavljali bomo pesniške proizvode naših priznanih pesnikov: gosp. A. Medveda, od katerega imamo v rokah tudi daljše pesniško delo, milega Silvina Sardenka, katerima se pridružujejo Roman Romanov, Sorin, Zvonimir itd. Leposlovje v prozi bodo zastopali v prvi vrsti Fr. S. Finžgar, od katerega prinesemo že

lani obljubljeni povest „Iz modernega sveta“ poleg krajših spisov, Bogdan Vened z zgodovinsko povestjo „V smrti senci“, drugim delom velike staroslovanske trilogije in Fr. Ks. Meško s svojimi mekoliričnimi črticami; krajše spise imamo še od raznih pisateljev, izmed katerih imenujemo zlasti Fr. Jakliča, P. Bohinjca, P. Perka, Fr. S. Steržaja itd.

V poučnem delu se bomo bavili z domačo umetnostjo, iz katere omenjamo Steskov spis o Mateju Langusu; pregled domačih obrtov bomo dokončali, tako da bomo imeli celotno sliko kranjskega domačega dela. A šli bomo tudi po svetu. Dr. E. Lampe bo objavil jako zanimive črtice s svojega petmesečnega potovanja po zapadni Evropi; imenujemo za zdaj le popis koč Petra Velikega v Zaandamu, kateremu sledi izlet v London z lepimi ilustracijami. Posebno bomo pa gojili literarne monografije iz slovenskih književnosti. Na vrsto pride pred vsemi Tolstoj. Pregled slovenske književnosti bo popoln; iz drugih književnosti bomo pa poročali o vseh važnejših izdanih.

Ilustracijski del bo znatno napredoval. Pred vsem bomo nadaljevali krasno galerijo ruskih slikarjev, a tudi slovenski umetniki so nam dali na razpolago toliko svojih izvornih del, da bo naš prihodnji letnik zanimiv tudi v tem oziru. Zlasti gosp. Žmitek nam je izročil že precej lepih slik.

A ne maramo se hvaliti naprej: Naj naši naročniki sodijo sami!

Cena „Dom in Svetu“ ostane tudi prihodnje leto neizpremenjena: **Za celo leto 9 K** (za dijake 6 K 80 h, za Ameriko 2.5 dolarja, za Italijo 11 lir, za Nemčijo 10 mark).

Upamo, da se vsi kot prijatelji veselo pozdravimo tudi ob novem letu!

Srečne praznike! Vesel Božič!

Uredništvo in upravništvo „Dom in Sveta“.

V Ljubljani, dné 1. decembra 1903.

